

خون و نفت (۱)

Farmanfarmaian, Manuchehr and Farmanfarmaian, Roxane, *Boold & Oil, Inside the Shah's Iran*, New York: Modern Library, 1997, 514 pages.

کتاب خون و نفت، یکی از نوین ترین نوشتارهایی است که در پیوند با تاریخ معاصر ایران و پرسمان نفت نگاشته شده است. این اثر به پارسی برگردان شده و انتشارات ققنوس آن را به زیور طبع آراسته است. در آغاز کتاب اندیشوران و مؤسسات گوناگون چون فردهالیدی^(۱)، فواد عجمی^(۲)، آناتول لیون^(۳)، نیویورک تایمز^(۴)، بیزینس ویک^(۵)، پابلیشرز ویکلی^(۶)، ارزشیابی و باورهای خود را در مورد کتاب ارائه نموده اند.

نوشتار فوق در آغاز با شجره نامه فرمانفرما و نقشه ای از ایران و کشورهای همسایه شروع می شود و به دو بهره کلی تقسیم شده است. در آغاز داستان فرار از ایران و سپس دو بهره داستانهای سالهای

فلسطین اختصاص یافته است. در کتاب ۲۱ گزارش جداگانه نیز پیرامون وضع حقوق بشر در جهان عرب ارائه شده است. مواضع دولتهای عرب در رابطه با پیروزی از پیمانهای بین المللی مربوط به حقوق بشر تا ۱۹۹۹/۱۲/۳۱ در بخش ضمائم ارائه شده است.

1. Fred Halliday
2. Fouad Ajami
3. Anatol Lieven
4. New York Times
5. Business Week
6. Publishers Weekly

نخستین»، و «داستانهای سالهای بعدی» در کتاب جای گرفته است. در پایان نیز سخن پایانی، پیوست، یادداشتها و سپاسگزاری و نمایه گنجانده شده است.

مترجم ایرانی، مهدی حقیقت خواه یادداشتی را در ابتدای کتاب مطرح نموده است؛ که بی تردید دلیل بررسی و مطالعه کتابهایی نظیر خون و نفت را روشن می سازد. وی می آورد که در یک دیدگاه کلی، تاریخ روایت سرگذشت پیشینیان برای اندیشه و پندآموزی کنونیان و آیندگان می باشد. لیکن هر روایت تاریخی بناچار با دیدگاهها و گرایشهای سیاسی و اجتماعی راوی آنان درهم می آمیزد. چه بسا نویسنده برای اثبات دیدگاههای خود، با رویدادها و نقش آفرینان آنها برخوردی گزینشی می کند. تلاش برای برخوردی بی طرفانه، علمی و عینی با تاریخ پژوهی و پرهیز از انگیزه های آرمان شناختی سیاسی در تاریخ نگاری می تواند ما را به واقعیتهای تاریخی نزدیک نماید. البته این به مفهوم نادیده گرفتن آرمان شناسی نویسنده نیست چرا که به هر تقدیر هر انسانی به آرمانها و هدفهای خویش می اندیشد و دارای نظام

ارزشی ویژه خود است. آنچه در تاریخ نگاری دانشی مورد چشمداشت است این که پژوهنده تاریخ واقعیتها را مخدوش نکند و به آنها در نقش میراث مشترک بشریت احترام گذارد.

خاطره نویسی نیز از آنجا که نگرش و استفاد شخصی، تجربی و شهودی به تاریخ است؛ پژوهش علمی تاریخی کمتر در آن راه دارد و ناگزیر با دیدگاههای طبقاتی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نویسنده آن در آمیزی بیشتری دارد. به گونه ای که خاطره نویسی نوعی تاریخ نگاری شخصی و جانبدارانه است. گرچه می تواند دستمایه ای برای تاریخ نگاری علمی به شمار آید.

کتاب خون و نفت خاطرات فردی از دولتمردان دوره پهلوی و از شاهدگان عصر قاجاریه است. وی به دلیل این که دارای تجربه، پایگاه اجتماعی و مسئولیت مهمی در مسائل نفتی بوده است؛ نوشتاری به پیدایی آورده است که هم رویدادهای درون دربار و هم رویدادهای تاریخی - سیاسی ایران را به همراه زندگی خویش ترسیم نموده است.

فرمانفرمائیان به شیوه داستانسرایی تاریخی رویدادها را به رشته تحریر

کشانیده است؛ و به دلیل حافظه قوی خود، بدون بهره گیری از آثار و نوشتارهای تاریخی و اسنادات مورد نیاز به نگارش خاطرات خود پرداخته است. وی از پیشینه اشرافی خود جانبداری نموده، لیکن شیفتگی خود را به میهن از دست نمی دهد. از همین روی خواننده تحت تاثیر رویدادهای یادآوری شده در کتاب قرار می گیرد.

در پیشگفتار کتاب، فرمانفرمائیان به طرح چگونگی اخذ تابعیت از ونزوئلا پرداخته و اشاره ای به بدگمانی خاندان پهلوی نسبت به فرمانفرماها، هم سنجی تلاشهای مصدق با امام، واکنش کشور های قدرتمند مانند انگلیس و آمریکا در برابر انقلاب ایران می پردازد.

فراز بعدی به فرار از ایران در سال ۱۳۵۸ اختصاص دارد. وی در این فراز به دیدار خود با برادرش خداداد فرمانفرمائیان (رییس پیشین بانک مرکزی و سازمان برنامه و بودجه) و فرار با کمک کردها از ایران اشاره می کند.

بهره نخست یا «داستانهای سالهای نخستین» از یازده فراز تشکیل می گردد. در فراز نخست از بهره نخست (درون

دیوار های حرم) خانواده فرمانفرمائیان بررسی می شود. نویسنده به معرفی عبدالحسین فرمانفرما پرداخته و رفتار مقتدرانه پدرش را بازگو می نماید. ماجرای زندگی نصرت الدوله برادر بزرگش و ملاقات سیدحسن مدرس با پدرش گوشه هایی از این فراز می باشند.

«خون قاجارها» فراز دوم از این بهره، تاریخ سیاسی قاجار و چگونگی بنیانگذاری این سلسله توسط آقا محمدخان سردودمان آن می باشد. فرقه اسماعیلیه، شورش آقاخان و شکست از محمدشاه، یاری و پشتیبانی انگلیس ها از او و ماجرای دریافت نشان افتخار ناصرالدین شاه (بندجوراب) بخشهایی از این فصل می باشند.

نخستین بخش از کتاب که به نفت اختصاص دارد؛ با نام بازی خطرناک نفت پردازش شده است. فرمانفرمائیان اطلاعاتی اولیه در پیوند با میدان چیا سرخ (در سال ۱۲۸۹)، امتیاز رویتر، داری و نقش مصدق (عموزاده اش) در ملی نمودن نفت دارد. این اشارات گذرا برای خواننده بیگانه می تواند مفید باشد. قرارداد تقسیم به دو منطقه تحت نفوذ و استعفای پدر نویسنده ادامه این

گفتار می باشد. در این فراز وی آورده است که چگونه پدرش با صولت الدوله که از سوی آلمانها پشتیبانی می شد؛ در نقش والی فارس توافق نمود تا شورش منطقه جنوب را در برابر پلیس جنوب (انگلیس ها) خاموش سازد.

تغییر سلطنت، زندانی شدن فرمانفرما، بده بستان پدرش با رضاخان که در آغاز کودتا فرمانده کل قوا بود؛ تاجگذاری رضاخان و پایان یافتن عمر ۱۴۰ ساله سلسله قاجار از گوشه های جذاب ماجراهای کتاب می باشد. سپس او داستان مسافرتش به فرانسه برای ادامه تحصیل و سختگیری های پدرش را در این مورد نقل می نماید.

در فرازی که با نام «برامواج جنگ» در کتاب گنجانیده شده است، وی به شرح، بازگشت به ایران پس از ۱۴ سال دوری از وطن، دریافت مهندسی نفت، چگونگی کمک گرفتن از شرکت نفت انگلیس و ایران برای استخدام و بازگشت به ایران و ماهیت «نیمه انگلیسی» شده خود سخن به میان می آورد.

تبعیض میان ایرانیان و انگلیسی ها در آبادان و زندگی با خانواده دکتر طباطبائی، شرایط اجتماعی و پایگاه ایرانیان در برابر انگلیس ها، اشاره به چگونگی پیدایش صنعت نفت در آمریکا، هفت خواهان نفتی و تاریخ آغاز صنعت نفت گرچه با بیانی ساده، لیکن به شیوه ای گیرا بیان شده است. نقش چرچیل در وزارت درباری انگلیس، سهمی شدن انگلیس ها در ۵۱ درصد سهام شرکت نفت انگلیس- ایران، و بالاخره لرد کدمن در رأس دستگاه اجرایی نفت در دولت انگلیس و سپس شرکت نفت انگلیس و ایران توسط نویسنده اثر آمده است. فرمانفرمائیان به سنجش چاههای نفت آمریکا و ایران همت گماشته و داستان اجاره کردن زمینهای آبادان از شیخ خزعل را توسط انگلیس ها پی می جوید.

احتمالاً فراز دیگری که برای علاقمندان نفت در ایران ارزشمند است؛ داستان شرکت نفت انگلیس و پرشیا^(۱)، قرارداد ۱۶ درصدی و مخالفت نخستین رییس شرکت «چارلز گرین وی»^(۲) برای پرداخت درآمد شرکتهای تابعه شرکت مادر

1. Anglo- Persian Oil Company
2. Sir Charles Green Way

به ایران می باشد.

فرمانفرمائیان؛ تبدیل قران به ریال، ساختن بانک مرکزی، کمک گرفتن از آلمانها برای ساختن کارخانجات و بنادر، ایجاد یک حکومت دیکتاتوری اختصاص دارد.

در این بندها از کتاب خواننده بیگانه با تاریخ ایران از چگونگی اصلاحات رضاخان، پیروی از آنتاتورک و شخصیت رضاخان آشنا می گردد. داستان سبقت گرفتن عزیز (برادرش) از اتومبیل ولیعهد و زندانی شدن منوچهر به جای او و بیان وضعیت زندانهای رضاشاهی خالی از لطف نمی باشد.

فراز ششم به اشغال ایران در ۲۵ اوت ۱۹۲۱، سربازی رفتن منوچهر فرمانفرمائیان و فعالیت ها و تبلیغات آلمانها در ایران می پردازد. داستان آغاز جنگ و بهانه ویلیام فریزر رییس شرکت ایران و انگلیس در پرداخت بیش از نیمی از درآمد شرکت به ایران از مباحث جذاب این بخش است. روی کار آمدن محمدرضا شاه ۲۲ ساله، کم تجربه و تحصیلکرده سوییس، آزاد شدن ۵۲ نفر از کمونیست ها، برکنار شدن رضاشاه از دید خوانندگان تیزبین کتاب پنهان نمی ماند. بویژه بررسی مناسبات میان خواهرش مریم و طرفداران حزب توده و کمونیست ها، ازدواج

فرمانفرمائیان نقش برادرش نصرت الدوله را به همراه وثوق الدوله (نخست وزیر)، و صارم الدوله (وزیر مالیه) در برپایی پیمان ۱۹۱۹ تا حدودی مثبت ارزیابی می نماید. او می آورد که آنها بر این باور بودند؛ که از این طریق حقوق مالی ایران را در اختیار گیرند. در همان حال مخالفت احمد شاه و به مخاطره افتادن استقلال ایران رانیز در پی قرارداد بازگو می نماید. او اشاره می کند که در پی قرارداد ۱۹۱۹، این نصرت الدوله بوده است که آرمیتاژ اسمیت را استخدام می کند. آرمیتاژ اسمیت بعدها نقش داور را در رفع اختلافات ایران و انگلیس ایفا نمود.

قرارداد ۱۹۲۳ نفت توسط رضاخان، جشن و سرور ساختگی، دستگیری نصرت الدوله، زندانی شدن برادرش و سپس کشتن او بخشی دیگر از کتاب فرمانفرمائیان می باشد. فراز پنجم «زیر دست رضا شاه» به مساجرای مسافرت از آبادان به تهران، دگرگونی بافت شهری تهران، دیدار با خانواده، معرفی محتشم السلطنه اسفندیاری (پدر شوهر خواهرش) در نقش رییس خاندان

خواهرش با کیانوری و تبعید آنها به آلمان شرقی، برای علاقمندان به تاریخ ایران جالب خواهد بود. قضیه قحطی و کمبود مواد غذایی در ایران، وجود نیروی اشغالگر در ایران، آمدن میلسپو کارشناس آمریکایی به ایران، استخدام منوچهر فرمانفرمایان در نقش کارگزار در اداره ایالت کرمانشاه (از سوی میلسپو)، مبارزات انتخاباتی در کرمانشاه و پیروزی سید ضیا، از ابعاد مختلف به بحث کشانیده شده است.

فراز هفتم به مراسم تشییع جنازه دکتر حسین پرنیا در سال ۱۹۴۴ اشاراتی دارد. فرمانفرمایان به نبوغ و تاثیر او در پُرسما نه‌های نفتی می‌پردازد. در ادامه همین فراز گردهمایی روزولت، چرچیل و استالین در تهران در نوامبر ۱۹۴۳، گفتگو در مورد جهان پس از جنگ، «استقلال و حاکمیت ایران»، رقابت آمریکایی‌ها برای آغاز تلاش نفتی در ایران مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. بی‌تردید علاقمندان به تاریخ نفت ایران، با بهره‌گیری از کتابهایی مانند «خاورمیانه، نفت و قدرتهای بزرگ» اثر بنجامین شوادران از جزئیات در این مورد برخوردار خواهند شد. ماجرای نغمه‌های جدایی آذربایجان،

مراجعه ایران به شورای امنیت، کشته شدن ایمبری کنسولیاریات متحده در سقاخانه شیخ هادی تهران، انتخاب قوام السلطنه و مهارت دیپلماتیک او برای خروج روسها از ایران، قرارداد نفتی ایران - شوروی (شرکت نفتی ایران و شوروی با سهام ۵۱ درصد) از بندهای دیگر این نوشتار است که نویسنده به خوبی آنها را تشریح نموده است.

در فراز هشتم کتاب با نام «خانه‌ای تقسیم شده» به ناآرامی و اعتصاب کارگران در آبادان برای دستیابی به حداقل دستمزد روزانه اشاره می‌شود. چگونگی دخالت اشرف خواهرشاه در امور سیاسی، طلاق بی سروصدای فوزیه و ازدواج مجدد اشرف خواهر شاه، گرفتن وام ۱۰ میلیون دلاری از آمریکا با میانجی‌گری جرج آلن سفیر ایالات متحده آمریکا بخشهای دیگر این قسمت است. برکناری وزیرای توده‌ای، اعزام سرلشکر زاهدی به جنوب و رزم آرا به تبریز، سقوط جمهوری خود مختار، مجلس پانزدهم، ظهور آیت‌الله کاشانی، نظرات نمایندگان مجلس در برابر انگیس‌ها و قرارداد ۱۹۳۳ و تیراندازی به شاه در مقابل دانشگاه تهران در چارچوب گسترده‌ای

بازگومی گردد.

پیرامون پرسمانهای نفتی است. این گروه از کشور های عربستان، کویت و عراق نیز دیدار کرده بود. فرمانفرمائیان این ملاقاتها را زمینه ساز پیدایش اوپک می داند و از دیدگاه درون دستگاههای اداری ایران برخورد افرادی چون گلشائیان، پرنیا و شاه را نیز با او به بررسی می گیرد.

فراز دهم کتاب به ملی کردن نفت در ایران باز می گردد. او داستان را از سال ۱۹۵۱ پی گیری می نماید. انتخابات مجلس شانزدهم، قتل هژیر، اعتراض دکتر مصدق به تقلب در انتخابات مجلس، پیدایی جبهه ملی، واگذاری یک کرسی مجلس به آیت الله کاشانی و استقبال بی نظیر مردم از کاشانی نخستین بند این فراز را شامل می شود. ماجرای کمیته نفت یکی دیگر از بند های این فراز می باشد. تشکیل کمیته نفت مرکب از ۱۸ نفر عضو مجلس و عضویت منوچهر در کمیته نفت از مباحث جالب کتاب می باشد. ماجرای کشته شدن رزم آرا و سرگذشت ملی شدن نفت توسط مصدق از گسترده ترین مطالبی است که فرمانفرمائیان از دیدگاهی نوین در کتابش درج نموده است. به باور او مصدق مایل بود که با مقامات شرکت نفت در

در ادامه داستان نفت بر فراز دیگری از غارتگری نفتی انگلیس ها، توافق سال ۱۹۴۷ ویلیام فریزر با آمریکاییها به منظور بازپرداخت بدهی زمان جنگ به تعدادی از شرکتهای خاورمیانه نفت از طریق فروش با تخفیف اشاره می شود و به عبارتی درآمد نفتی ما بر اساس مقاصد انگلیس ها تنظیم گردید.

در «داستان ۵۰/۵۰» مولف از رستاخیزهای نفتی در مکزیک و ونزوئلا و نقش پرز آلفونسو در کشور ونزوئلا یاد نموده و چگونگی سیر در حال کاهش قدرت انگلیس در جهان را مورد بررسی قرار می دهد و آن را در پیوند با سرسختی انگلیس ها در مورد شرکت نفت انگلیس - ایران پی گیری می نماید.

سفر ویلیام فریزر رییس شرکت نفت به ایران برای برقراری قرارداد الحاقی و نهایتاً امضا این پیمان از سوی گلشائیان در صفحات ۲۱۷ تا ۲۲۴ کتاب نفت و خون آمده است.

بند دیگری از اثر به مسافرت هیات نفتی ونزوئلا به ایران به منظور تبادل نظر

خصوص دو موضوع مذاکره کند. یکی غرامت و دیگری واگذاری صنعت نفت. کشانیده شدن اختلافات نفتی ایران به لاهه، اعتراض مصدق به دیوان، تحریم نفت ایران و اوضاع اقتصادی ایران برای مطالعه کنندگان کتاب ارزشمند خواهد بود.

کنفرانس ونزوئلا و حضور منوچهر در آن، مسافرت مصدق به شورای امنیت، حکم دیوان بین المللی لاهه به سود ایران، ماجرای تدارک طرح های نظامی (عملیات چکمه یا آژاکس)، اختلافات کاشانی و مصدق، حرکت سرلشکر زاهدی بر علیه مصدق در کنار مسائل شخصی مانند ازدواج مولف با ورنلا جین میلر^(۱) (در سال ۱۹۵۲) صفحات میانی کتاب را به خود اختصاص داده است.

داستان کودتا، بازگشت شاه از خارج، محاکمه مصدق، اتمام دوران چیرگی انگلستان، پیدایش سلطه آمریکا در ایران، اعزام هربرت هوور برای پایان دادن به مسئله نفت ایران در فراز دوازدهم نوشتار آمده است. تشکیل کنسرسیوم نفتی در ایران و تقسیم نفت ایران میان پنج شرکت آمریکایی،

فرانسوی، هلندی، شل، و بریتیش پترولیوم (انگلیس) از دیدگاه یک ناظر ایرانی آگاه به مسائل نفتی از ابعاد مختلف به بحث کشانیده شده است. این پرسمان که از فراز دوازدهم آغاز می شود؛ در داستانهای سالهای بعد (بخش دوم) کتاب آمده است.

نقش امینسی در انعقاد قرارداد کنسرسیوم، تجزیه و تحلیل قرارداد و بررسی کارنامه تکنوکراتهایی مانند فلاح و تلاش او در ساختن پالایشگاه تهران، حمایت نیکسون از شاه و تشکر شاه از آمریکایی ها برای نگاهبانی از تاج و تخت او از رویدادهای سیاسی مهمی است که در این کتاب به آنها اشاره شده است.

فرمانفرماتیان اصل چهار را در یک بند گسترده بررسی می کند. پس به انتخاب رییس کنسرسیوم و داستان اکتشاف حوزه نفتی در جنوب تهران، ماجرای یک نفت کش، انتصاب منوچهر فرمانفرماتیان در شغل مدیریت فروش و توزیع در ایران و خارج، پایه گذاری ساواک، جدایی شاه از ثریا، ازدواج شاه با فرح دیبا، ماجرای کانال سوئز و نقش جمال عبدالناصر، کودتای ۱۹۵۸

1. Verla Gean Miller

عراق، کاهش بهای نفت و مذاکرات قاهره در
 بندهای گوناگونی از کتاب عرضه می شود.

صاحب اثر در بندی دیگر به دعوتنامه
 بغداد و نمایندگی او در این سفر به ریاست
 فواد روحانی اشاره دارد. وی سپس به نقش
 زکی یمانی به جای طریقی و فشارهای
 ایالات متحده بر عربستان سعودی،
 کنسرسیوم بر ایران تا ۱۳ سال پس از
 تاسیس اوپک و عدم پذیرش او در پیوند با این
 شرایط و استعفایش اشاره دارد.

در فراز چهاردهم مولف مجدداً به
 خانواده فرمانفرمائی‌ان و کشته شدن یا
 خودکشی خواهر علم از نزدیکان دربار
 می پردازد و چگونگی ساختن ویلای مورد
 علاقه خود را توضیح می دهد. داستان
 سازندگی در شرکت ملی نفت ایران وامکان
 صدور نفت به افغانستان بخشهای دیگر این
 فراز است و در پی آن معامله نفت با اسرائیل و
 واکنش شدید اعراب را به تحریر می کشاند.

یکی دیگر از بخشهای خواندنی کتاب
 کنفرانس اوپک در سال ۱۹۷۶، فقر روز
 افزون مردم در ایران، اشاره به انقلاب
 سفید، در گذشت آیت الله بروجردی، اشغال
 دانشگاه و کشته شدن دانشجویان و

کناره گیری امینی است.

ماجرای انقلاب سفید، طرح و برنامه
 اصلاحات شش ماده‌ای از جانب شاه و
 اعتراض روحانیون، رستاخیز بزرگ در قم در
 نوروز ۱۳۴۲، نامه سرگشاده آیت الله
 خمینی و تبعید ایشان از فرازهایی است که
 در تاریخ معاصر ایران و ریشه‌های انقلاب
 سال ۱۳۵۷ نقشمند بوده است. اصلاحات
 ارضی و مشکلات ناشی از آن، نخست‌وزیری
 حسنعلی منصور، افزایش بهای سوخت
 مصرف داخلی، تصویب قرارداد
 کاپیتولاسیون، اعطای وام ۲۰۰ میلیون
 دلاری از جانب آمریکا و قتل منصور از
 بخشهای به یادماندنی اثر می باشد.

فرمانفرمائی‌ان سپس در بندهای
 بعدی، ماجرای سفر به مکه و ازدواج دومش
 را تشریح می نماید. دیدار جانسون و
 نخست‌وزیری امیر عباس هویدا برای مدت
 ۱۴ سال، تاجگذاری شاه و شهبانو
 در سال ۱۳۴۶، داستان بازپس‌گیری جزایر
 ابوموسی و تنب کوچک و بزرگ نیز از
 رویدادهایی است که در کتاب
 دنبال می گردد.

سنجه نمودن یمانی با آموزگار،

ماجرای جشن های ۲۵۰۰ ساله، تحریرم نفتی اعراب و افزایش بهای نفت، حمایت اروپا و ژاپن از اعراب، عدم شرکت ایران در تحریرم، تاسیس آژانس انرژی غرب بر علیه اوپک نیز از مطالبی است که علاقمندان مسائل نفتی اصولاً در پی آنند.

مسئله تمدن بزرگ و چگونگی مطرح شدن این شعار و تنگناهای اقتصادی ایران، انتصاب فرمانفرمائیان به عنوان سفیر ونزوئلا به همراه سفر شاه به آمریکا و دیدار از کاراکاس، انعقاد قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر، به همراه گروگانگیری وزرای نفت توسط کارلوس فرازهایی بهم پیوسته است که نه تنها از نقطه نظر زمانی بلکه درونمایه ای نیز به خوبی نگارش یافته است.

فرازهای پایانی کتاب، اقتصاد ایران را در سالهای پایانی دوره پهلوی توضیح داده و به داستان پیروزی انقلاب می پردازد. فرار نویسنده از سوی استانبول و چگونگی سکنی گرفتن او در کاراکاس و نهایتاً برپایی یک کارخانه چیپس سازی در آنجا سخن های پایانی کتاب می باشد.

کتاب خون و نفت در ردیف خاطره نویسی های دولتمردان دوره پهلوی

بوده و زوایای پنهان رویداد های آن دوران را آشکار می سازد. علاقمندان به تاریخ معاصر و نفت می توانند نوشتار را از این دیدگاه گیرا و جذاب تشخیص دهند. لیکن با آنکه در پایان مختصری کتابشناسی آمده است، روش استنادی آن ضعیف می باشد. بی تردید این منبع بدون استفاده از کتابهای علمی پژوهشی در مورد نفت و تاریخ معاصر نمی تواند به تنهایی مورد بهره برداری قرار گیرد.

شرح حال:

نویسنده کتاب، منوچهر فرمانفرمائیان در سال ۱۹۱۷ در تهران زاده شد. او در رشته مهندسی نفت از دانشگاه بیرمنگام فارغ التحصیل گردیده و پس از بازگشت به ایران در سمت مدیر کل امتیازات و معادن در شرکت نفت انجام وظیفه می کرده است. وی از امضا کنندگان اصلی موافقتنامه قاهره ۱۹۵۹ که منجر به تاسیس اوپک شد، می باشد. او نخستین سفیر ایران در کشور ونزوئلا می باشد. وی هم اینک در ونزوئلا زندگی می کند و دارای دو پسر و یک دختر است.

رکسان فرمانفرمائیان که در آمریکا متولد و در هلند رشد یافته فارغ التحصیل رشته مطالعات خاورمیانه می باشد. او در پی انقلاب به ایران باز گردید و هفته نامه مستقل ایرانیان را بنیان نهاد. سپس به مسکو رفت و به عنوان گزارشگر و عکاس در سالهای فروپاشی شوروی برای تایم و کریستین ساینس مانیتور خدمت کرد. در پی بازگشت به آمریکا در سال ۱۹۸۳ برای مجموعه ای از مجلات فعالیت می نمود. در سال ۱۹۹۲ به

کاراکاس رفت تا در نوشتن خاطرات پدرش به او یاری رساند. رکسان فرمانفرمائیان هم اینک ویرایشگر ساحل غربی «پابلیشرز ویکلی» است.

دکتر ناصر فرشاد گهر

استاد یار دانشکده امور اقتصادی

ژوئیه شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی